

Odbor poziva komisijo, naj ustanovi posebno proračunsko linijo za ženske organizacije civilne družbe v AKP državah.

7.9 Splošno se morajo glede na kriterije za spodbujanje za nedržavne akterje kot tudi za dostop do finančnih sredstev ustanoviti prednostni komunikacijski kanali za organizacije žensk.

7.10 Določene izobraževalne ponudbe Cotonoujskega sporazuma za spodbujanje dejavnosti ženskih organizacij in združenj, ki so aktivne na lokalni ravni, se lahko izkažejo za potreben inštrument pri izvajanju tega sporazuma.

7.11 Odbor bo v tem smislu podpiral prireditve seminarjev za določanje in poglobljanje vprašanj v zvezi s statusom in udeležbo žensk v AKP državah.

7.12 Odbor upošteva uravnovešeno udeležbo ženskih delegacij na seminarjih, ki jih je Odbor organiziral, in srečanje žensk in združenj AKP držav in tretjih držav na splošno.

7.13 Odbor načrtuje v neposredni prihodnosti organizirati konferenco z ženskimi in civilno družbenimi organizacijami AKP držav s sledečimi cilji: okrepljena udeležba žensk na procesih odločanja, določanje ovir in koncepcija strategij na podlagi stališč ženskih akterjev razvojnih procesov.

Bruselj, 15. september 2004

Predsednik

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Roger BRIESCH

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora na temo „k 7. okvirnemu raziskovalnemu programu: potrebe po raziskovanju v okviru demografskih sprememb - kakovost življenja v starosti in tehnološke potrebe“

(2005/C 74/09)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je dne 29. januarja 2004 v skladu s členom 29 (2) poslovnika sklenil pripraviti mnenje na lastno pobudo na naslednjo temo: „k 7. okvirnemu raziskovalnemu programu: potrebe po raziskovanju v okviru demografskih sprememb - kakovost življenja v starosti in tehnološke potrebe“

Strokovna skupina Notranji trg, proizvodnja in potrošništvo, ki je bila zadolžena za pripravo mnenja, je svoje mnenje sprejela 14. julij 2004. Poročevalka je bila gospa HEINISCH.

Odbor je na svoji 411. plenarni seji dne 15.-16. septembra 2004 (seja z dne 15. septembra) z 144 glasovi za, 1 proti in 2 vzdržanima glasovoma sprejel naslednje mnenje:

1. Povzetek

Obrazložitev:

1.1 Spričo demografskih sprememb ter možnosti in tveganj glede kakovosti življenja naraščajočega števila starejših ljudi v Evropi Odbor predlaga sledeče:

- (a) vključitev vodilne dejavnosti na to temo v 7. okvirni program za raziskavo in
- (b) sprejetje ustreznih ukrepov za oblikovanje utemeljenih podlag za pravočasno politično načrtovanje, odločanje in ravnanje tako na evropski kot tudi nacionalni ravni.

Biološki, psihološki, socialni, kulturni, tehnološki, ekonomski in strukturni vidiki staranja so med seboj tesno povezani. Hkrati se ljudje zmeraj starajo v določenem prostorskem in družbenem okolju. To okolje je v Evropi zaznamovano z velikimi geografskimi, kulturnimi in socialno strukturnimi nasprotji. Oba vidika – multidimenzionalnost procesa staranja ter različni pogoji, pod katerimi ta proces poteka – trenutni raziskovalni programi ne upoštevajo dovolj. Le široko in dolgoročno zastavljeno raziskovanje lahko zagotovi utemeljene podlage načrtovanja in odločanja, ki so potrebne na različnih družbenih področjih in na vseh ravneh odločanja glede na spremembe strukture staranja prebivalstva.

Ad (a): potrebe po raziskovanju so zlasti povezane z:

- gospodarsko in finančno politiko (4.1)
- delom in zaposlovanjem (4.2)
- vsakdanjem starejših oseb (4.3)
- socialno-prostorskim okoljem (4.4)
- vseživljenjskim učenjem (4.5)
- ohranjanjem zdravja in zdravstveno nego (4.6)
- novimi tehnologijami (4.7)
- obdelavo, povezovanjem in dopolnjevanjem obstoječega znanja (4.8).

Večdimenzionalnost procesa staranja, kot tudi ustrezni kulturni, ekonomski in strukturni pogoji, zahtevajo dolgoročne, več- in meddisciplinarne raziskave.

Glede na točko (b) so potrebni zlasti naslednji spremljevalni ukrepi za upoštevanje člena 85 Evropske Ustave, ki vsem starejšim državljanom EU zagotavlja pravico do dostojanstvenega življenja in do aktivne udeležbe v javnem življenju ter do procesa odločanja:

- „odprte metode usklajevanja“ za določanje enotnega postopka razvrščanja indikatorjev za kakovost življenja starejših ljudi v evropskih državah, ki bo omogočala izmenjavo izkušenj, primerjave znotraj Evrope in vzajemno učenje, spodbujala dialog med predstavniki organizirane civilne družbe in pristojnimi generalnimi direkcijami Komisije in sporazumevanje o vrednostnih predstavah z ozirom na starajočo se družbo.
- oblikovanje skupne opazovalne službe (European Observatory) za ustanovitev Evropske agencije za vprašanja staranja in podatkovne baze za ustvarjanje, povezovanje in posredovanje znanja za izboljšanje odprte metode usklajevanja in za izvajanje sklepov, pomembnih v praksi in politiki.
- ustanovitev interesne skupine „statistične informacije o demografiji“ v EESO;
- Delavnice in konference za širitev vedenja o demografskih spremembah in nujnosti preventivnih in spremljajočih ukrepov, povečanje osveščenosti, čim širše seznanjanje z izidi raziskav in pospeševanje izmenjave med „stariimi“ in „novimi“ državami članicami,

Cilj:

Oblikovanje obširne baze znanja

- za politične ukrepe, tako da se bi ohranila in po potrebi povečala kakovost življenja današnjih in bodočih starejših generacij

- za krepitev gospodarskega razvoja in konkurenčnosti Evrope glede na potencialne, ki jih prinašajo demografske spremembe.

2. Uvod

2.1 Demografske spremembe strukture prebivalstva predstavljajo velik zgodovinski uspeh in hkrati aktualen izziv današnjega časa. Nikoli poprej niso celotne generacije tako upravičeno kot danes upale in pričakovale, da bodo doživele življenjsko obdobje starosti, ki bo trajalo veliko let. Na novo nastalo življenjsko obdobje ponuja raznovrstne pozitivne razvojne možnosti, posamezniku in družbi pa tudi zastavlja čisto nove naloge. V večini evropskih držav starejše prebivalstvo razpolaga z zadostnimi dohodki in potrebnimi fizičnimi in spoznavnimi zmožnostmi za samostojno in zadovoljivo izoblikovanje pridobljenih let. Pri tem se pojavljajo nove možnosti za gospodarski in družbeni razvoj. Z naraščajočo starostjo pa se povečuje tudi tveganje pojemajočih fizičnih, čutnih in miselnih sposobnosti in s tem funkcionalnih omejitev. Poleg tega obstajajo v družbi skupine, ki nimajo zadostnih materialnih, socialnih in osebnih virov za dostojanstveno staranje. Slednje velja zlasti za veliko število starejših, samskih žensk. Glede na to obstajajo tudi velike razlike med evropskimi državami. Poleg tega je zaradi zamika starostne strukture v vseh državah potrebna prerazdelitev obstoječih sredstev in prilagoditev sistemov zdravstvenega in socialnega varstva. Staranje prebivalstva je tema – pa čeprav z nekoliko različnim časovnim potekom – vseh držav Evropske Unije. V svojem poročilu o dejavnosti Evropskega ekonomsko-socialnega odbora je predsednik zapisal sledeče (stran 69):

2.2 „Odbor je nadalje opozoril na zaskrbljujoč predvideni razvoj prebivalstva, ki učinkuje predvsem na zaposlovanje, zdravstvo in upokožitev.“

2.3 Ta razvoj je izhodišče za predloženo iniciativno poročilo o potrebah po raziskovanju na področju „demografskih sprememb - kakovosti življenja v starosti in tehnološke potrebe“, s katerim se predlaga prevzem vodilne akcije na to temo v 7. okvirnem programu raziskovanja. Vsebuje dva ločena, vendar med seboj tesno prepletena vidika. Prvi obsega demografske spremembe kot take, ki jih po eni strani povzročata zmanjšanje stopnje rojstev in z njim povezane spremenjene strukture družin, po drugi strani pa povišanje pričakovane življenjske dobe prebivalstva. Drugi vidik pa zajema staranje in starost kot samostojno življenjsko obdobje s svojim visokim potencialom za socialne, organizacijske, tehnološke in gospodarske inovacije, pa tudi tveganja. Pri obeh vidikih obstajajo potrebe po raziskovanju, tako glede posledic za celotno družbo in ustrezne potrebe po politični obravnavi (makro raven), kot tudi glede posledic in ustreznih potreb po ukrepanju za zagotovitev kakovosti življenja starejših državljanek in državljanov, kjer je treba vedno upoštevati različne dolžine življenja glede na spol (mikro raven).

3. Ozadje in utemeljitev pobude

3.1 Zaradi zgodovinske novodobnosti demografskih sprememb in z njimi povezanih sprememb strukture prebivalstva in socialne strukture nastopa povečana potreba po znanju, da bi lahko ocenili posledice za razvoj celotne družbe in ustvarili utemeljene podlage za pravočasno politično načrtovanje, odločanje in ravnanje na nacionalni in evropski ravni. Stališča Evropskega ekonomsko-socialnega odbora in sporočila Komisije o politiki zaposlovanja ⁽¹⁾, socialni integraciji ⁽²⁾, zdravstvenemu varstvu, vseživljensko učenje ⁽³⁾ itd. prav tako kažejo v to smer.

3.2 Takšna baza znanja je hkrati tudi predpogoj za socialne, kulturne, organizacijske, gospodarske in tehnološke inovacije, ki po eni strani ohranjajo kakovost življenja vseh ljudi, po drugi pa lahko pripomorejo k razbremenitvi zdravstvenih in socialnih sistemov. Zlasti zaradi hitro naraščajočega števila starejših ljudi in – delno s tem pogojenim – hkratnim obstojem več starejših generacij nastajajo potrebe po popolnoma novih storitvah in poklicih.

3.3 Projekti, ki jih je peti okvirni program raziskovanja spodbujal v vodilni akciji „staranje prebivalstva“ (Key Action 6) s tematskim programom „kakovost življenja in upravljanje z živimi viri“, so že zagotovili vrsto pomembnih posamičnih rezultatov na to temo. Generalna direkcija za raziskovanje je pred kratkim objavila srednjeročno oceno ugotovitev in izkušenj v glade te vodilne akcije („key action“). K povečanju kakovosti življenja starejših ljudi in invalidnih oseb lahko prav tako prispeva prenos projektnih rezultatov programa telematike. Vendar se celostna podoba, ki je bila zastopana konec 1990-ih let, ni splošno uveljavila.

3.4 V 6. okvirnem programu raziskovanj se pospeševanje raziskav o staranju prebivalstva ter individualnih in družbenih posledicah tega procesa nadaljuje le na nekaterih redkih podrejenih področjih težišča „Life Sciences, genomics and biotechnology for health“ (1. prednostna naloga), „Information society technologies“ (2. prednostna naloga), „Citizens and governance in a knowledge-based society“ (7. prednostna naloga) ter „FTE kot politična podpora in načrtovanje v pričakovanju bodočih znanstvenih in tehnoloških potreb“ (8. prednostna naloga), kot tudi ERA-NET.

3.4.1 Pomembna politična spoznanja lahko pričakujemo predvsem pri projektih o demografskem predvidevanju in

⁽¹⁾ KOM(2004) 146 endg.; Direktiva 2000/78/ES Sveta z dne 27. november 2000 o določitvi splošnega okvirja za uresničevanje enakopravnosti pri zaposlovanju in v poklicu (27.11.00); Sporočilo Komisije o učinkovitejšem uresničevanju evropske zaposlovalne strategije, priloga 1, 26.3.2004 KOM(2004) 239 končna verzija; http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/legis/legln_en.htm.

⁽²⁾ Resolucija 2000/750/ES Sveta o akcijski program Skupnosti za boj proti diskriminacijam (2001-2006) (27.11.00); http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/index_en.htm; EESO Mnenje Abl. C 284 z dne 14.9.1998; Booklet EESC-2000-018 „Jobs, Learning and Social inclusion: The work of the European EESC“.

⁽³⁾ Resolucija Sveta z dne 27. junija 2002, št. 2002/C 163/01, AB1 C 163 z dne 9.7.2002; KOM(2002)678 končna verzija (November 2001); glej tudi COM(2004) 156 final.

zdravstvenih stroškov in izdatkih z ozirom na vidik staranja, ki trenutno potekajo pod 8. prednostno nalogo. Poseben strateški cilj programa IST je pospeševanje integracije starejših ljudi in invalidov v informacijsko družbo. Tudi na tem področju obstaja že vrsta koristnih rezultatov ter obetajočih projektov z velikimi konzorciji in udeležbo industrije. Kljub temu so še naprej potrebna velika prizadevanja za zaposlitev vrzeli. Vendar pa „staranje prebivalstva“ ni več označeno kot lastno težišče med tematskimi prednostnimi nalogami.

3.5 Pričakovati je, da bodo medicinsko-biološko usmerjeni projekti, ki jih pospešujeta 5. in 6. okvirni program raziskovanj, prinesla velike znanstvene napredke z ozirom na fiziološke in biološke procese staranja, na premagovanje bolezni ter krepitev in ohranjanje zdravja.

3.6 Nedvomno so vprašanja s teh področij zelo pomembna. Vendar ne morejo rešiti problemov, s katerimi se soočajo starejši ljudje in ne bodo niti v bližnji prihodnosti prispevala k izpolnjevanju družbenih nalog, ki zaradi rastočega števila starejših ljudi in predvsem rastočega števila ljudi visoke starosti čakajo evropske družbe kot celoto. Zaradi sorazmerno nizkega števila rojstev se je delež mladih (pod 20 let) v celotnem prebivalstvu EU med leti 1960 in 2001 zmanjšal iz 32 % na 23 %, medtem ko se je delež starejših ljudi (starejši od 60 let) v istem obdobju povečal iz 16 % na 22 %. Količnik starosti, to pomeni odstotek prebivalstva, starega 60 let in več v razmerju do prebivalstva od 20 do 60 let, je v tem času narasel iz 29,5 % na 38,9 %. V naslednjih letih se bo delež starejših ljudi zaradi primanjkljaja rojstev v zadnjih treh desetletjih še povečal in v letu 2020 predstavljal 27 % prebivalstva. To pomeni, da bo več kot četrtnina vseh evropskih državljanov in državljanek starih 60 let ali več. ⁽⁴⁾ Posebej močno bo naraslo število ljudi visoke starosti (glej tudi 4.5.1). Spričo razsežnosti in trenutno še ne predvidljivih posledic, ki jih bo imelo staranje prebivalstva na najrazličnejših družbenih področjih, je treba občutno razširiti perspektivo raziskovanj. Tako kot staranje samo ni zgolj biološki proces, temveč obsega veliko različnih vidikov v procesu, ki traja veliko let, tako mora tudi raziskovalno delo o starosti in staranju potekati ob dolgoročni multi- in interdisciplinarni zasnovi. Cilj raziskovanj ne more biti le izboljšanje zdravja in podaljšanje življenjske dobe. Nasprotno, raziskovanje mora tudi prispevati k izboljšanju kakovosti življenja v pridobljenih letih.

⁽⁴⁾ Evropske skupnosti (2002). Evropska socialna statistika: Prebivalstvo: Eurostat tematski krog 3, Prebivalstvo in socialni pogoji. Luksemburg: Služba za uradne objave Evropskih skupnosti.

3.7 Zato bi bilo treba v 7. okvirni program raziskovanj zajeti vodilno akcijo za izzive demografskih sprememb, ki bi dosedanje, bolj medicinsko-biološko usmerjeno raziskovanje, dopolnilo s perspektivo, usmerjeno v socialno in vedenjsko znanost, kulturo, socialno ekonomijo in v preventivo v toku življenja. Taka celostna raziskovalna zasnova mora vsebovati tako raziskovanje osnov kot tudi raziskave in razvoj, usmerjene v uporabo. (1) Poleg tega bi bilo treba vključiti reprezentativne evropske organizacije starejših ljudi, kot priporočata 2. svetovni načrt staranja, ki je bil sprejet v okviru Drugega svetovnega shoda k vprašanju starosti aprila 2002 v Madridu, in strategija, ki jo je na ministrski konferenci v Berlinu septembra 2002 sprejela UNECE. Spričo dolgih in kompleksnih procesov političnega odločanja je takšno pospeševanje raziskovanja nujno potrebno. V nadaljevanju podrobneje obravnavamo to potrebo po raziskovanju na nekaj področjih.

4. Potreba po raziskovanju

Pričujoča pobuda je usmerjena predvsem v potrebo po raziskovanju, ki obstaja z ozirom na kakovostno življenje in staranje evropskih državljanek in državljanov pod pogoji demografskih sprememb. K temu sodijo po eni strani procesi staranja ter življenjske okoliščine ljudi samih, ki se lahko v posameznih državah Evrope oblikujejo zelo različno, po drugi strani pa posamezni obstoječi družbeni okvirni pogoji, ki so v posameznih državah prav tako zelo različni.

Izmed številnih področji, ki se jih dotikajo spremembe strukture prebivalstva, omenjamo le tista z veliko potrebo po inovacijah in s tem tudi povečano potrebo po raziskovanju v sodelovanju z različnimi disciplinami.

4.1 Potreba po raziskovanju na področju gospodarske in finančne politike

4.1.1 Prvi osrednji vidik, ki v 6. OPR ni dovolj upoštevan, je socialno-ekonomska perspektiva učinkov demografskih sprememb, ki bo po raziskavah DG for Economic and Financial Affairs pomembna. Zato je potrebna solidna znanstvena osnova, ki bo omogočala povezovanje podatkov o prihodkih in zaposlovanju s podatki o zdravju in socialnem ravnanju. Da bi omogočili utemeljene napovedi, je treba statistike beležiti neprekinjeno in preko daljših časovnih obdobj (dober primer za to sta English Longitudinal Study of Ageing [ELSA] o

zdravju ter ameriški US Retirement Survey [HRS]). Iz tega izhajajo naslednja vprašanja glede raziskovanja:

- Demografske napovedi so zelo negotove, a politiki morajo konkretno načrtovati zdravstveno oskrbo, socialno in starostno varstvo. Kateri podatki so potrebni in jih je potrebno zbirati, da bo mogoče podpreti ustrezne politične ukrepe?
- Kakšen pomen imajo demografske spremembe za potrošnjo in varčevalno vedenje? Kakšen način vedenja lahko pričakujemo in kakšen način je, z ozirom na višje življenjsko pričakovanje, na mestu?
- Na kakšen način sta povezana staranje prebivalstva in produktivnost? Kakšne posledice sledijo za produktivnost, inovacijsko sposobnost in podjetništvo?
- Kako je možno pozitivne zmožnosti, ki nastanejo pri demografskem razvoju z ozirom na nove produkte in storitve izkoristiti v korist današnjih in bodočih starejših ljudi in hkrati za krepitev gospodarskega razvoja Evrope (pojem „Knowledge Economy“)?
- Kakšno ekonomsko vedenje lahko pričakujemo od bodočih starejših ljudi, ki so večinoma bolj zdravi, bolj izobraženi in mobilnejši kot današnje generacije starih ljudi, katerih položaj pa je zlasti v šibkejših socialnih slojih v nevarnosti, da se poslabša? (glej tudi 4.2.1 in 4.3.6)

4.2 Potreba po raziskovanju na področju dela in zaposlovanja

4.2.1 Spričo premika starostne strukture prebivalstva in s tem potrebno prerazporeditvijo omejenih virov, ki ne morejo rasti v ustreznem razmerju, so v prihodnosti tako podjetja in sistemi socialne varnosti kot tudi starajoči se ljudje sami odvisni od tega, da se delovno silo in znanje starejših koristi dalj časa kot trenutno. (2) Znano je, da starejši splošno niso manj storilni kot mlajši, da pa popustijo nekatere sposobnosti, medtem ko se druge povečajo. Iz tega sledi naslednja potreba po raziskovanju:

- Na katerih delovnih področjih lahko starejši delojemalci svoje sposobnosti posebej dobro izkoristijo z večanjem starosti?
- Kakšne alternativne delovne možnosti in strukture je treba ustvariti, da bo delo ostalo privlačno tudi v višji življenjski starosti? Bi bilo npr. delo za določen čas možna pot?

(1) KOM(2004) 9 končna verzija; glej tudi KOM(2002) 565 končna verzija, predvsem odstavka 3.3 in 4.2.

(2) Glej tudi Mnenje EESO „Inovacijska politika“, Abl. C 10 z dne 14.01.2004 (KOM(2003)112 končna verzija), točka 4 „Splošne opombe“, odstavek 7.

- Kako se lahko izboljša zdravje in varnost na delovnem mestu, da se omogoči daljšo aktivno udeležbo delavk in delavcev v poklicnem življenju?
- Kako je treba oblikovati delovna mesta ter delovno okolje in urediti delovni ritem in organizacijo, da bi se starejšim omogočilo optimalno delo? V kakšni meri je lahko pri tem v podporo prilagojena tehnika?
- Kako se lahko predvsem dolgoročno brezposelni in osebe, ki zaradi drugih razlogov (npr. zaradi vzgoje otrok ali nege svojca) dalj časa niso bili zaposleni, zopet vključi v delovno življenje?
- Iz kakšnih razlogov se podjetja ločujejo od starejših delojemalcev? Zakaj raste predvsem brezposelnost starejših žensk?
- Kakšne ovire obstajajo z ozirom na daljšo zaposlitev ali novo zaposlitev starejših delojemalcev in kako se jih lahko odstrani?
- Kako fleksibilno lahko in moramo oblikovati prehode iz redne zaposlitve v upokojitve, da bodo v enaki meri koristni za starejše delojemalce, podjetja in pristojne sisteme socialnega varstva?
- Kako lahko in mora potekati prenos znanja, da se lahko znanje, pridobljeno v mnogih letih in velike izkušnje starejših delojemalcev posreduje mlajšim, da bodo mladi „staro“ znanje z veseljem sprejeli, ga vključili v svoje „mlado“ znanje in ga tako izkoristili zase in v korist podjetja?
- Za izobraževalne ukrepe glej poglavje 4.5.

Rastoči delež starih ljudi v celotnem prebivalstvu tudi zahteva širitev obstoječih in ustvarjanje novih del in nalog. Vendar pa primanjkuje informacij o tem, na katerih področjih je razširitev poklicnih sposobnosti posebej nujna, da bi ustrezalo zahtevam starejših ljudi, in na katerih področjih so potrebna nova dela in naloge in se tako ponudijo nove možnosti zaposlovanja.

Ta razvoj je treba analizirati

- glede na spremembe dohodkovnih in potrošniških struktur, ki so povezane z demografskimi spremembami (glej tudi 4.1.1 in 4.3.6);
- glede na mobilnost, ki se s starostjo zmanjšuje: tukaj je treba misliti na domače storitve, ki jih je treba na novo razviti, kot je npr. frizer in nega nog na domu ter storitve na daljavo kot je npr. nakupovanje in svetovanje preko televizije in podobne storitve.
- glede na vprašanja politike zaposlovanja predvsem na področjih zdravje in nega, glej poglavje 4.6

4.3 Potreba po raziskovanju vsakdanje življenjske resničnosti starih ljudi

4.3.1 Staranje ni le biološki, temveč predvsem tudi socialni proces. Ti socialni okvirni pogoji se močno razlikujejo znotraj in med različnimi državami Evrope. To po eni strani zadeva makro raven političnih in socialnih sistemov, ki so zrasli v zgodovini, po drugi strani pa mikro raven individualnih biografij in virov. Ustrezno se razlikujejo pogoji staranja in starosti za posamezne skupine prebivalcev. Te razlike – bodisi glede različnih predispozicij žensk in moških, bodisi glede biografskih in/ali poklicnih izkušenj, bodisi glede materialnih življenjskih razmer itd. – je treba upoštevati pri raziskovanju vsakdanje življenjske resničnosti starih ljudi.

4.3.2 Med evropskimi državami obstajajo velike razlike glede ozračja, topografije, gostote in oblik prebivalstva, prometne infrastrukture, ureditev državne blaginje in veliko drugih vidikov, ki vplivajo na možnost načina življenja, v katerem odločaš sam, in na aktivno družbeno udeležbo. V nekaterih državah obstajajo najnižje pokojnine, ki predstavljajo zadostno finančno osnovo za zadovoljiv način življenja v starosti, v drugih pa pokojnina ne krije niti osnovnih potreb. Obstajajo pa velike razlike med in znotraj posameznih držav in znotraj velike skupine starih ljudi.

- Kakšen vpliv imajo različni sistemi državne blaginje evropskih držav na kakovost življenja njihovih starejših prebivalcev in prebivalcev?
- S kakšnimi preventivnimi ukrepi se lahko izenači prikrajšanost, ki starim ljudem otežuje dostop do ugodnih stanovanj, udobnih prevoznih sredstev, kulturni ponudbi, zdravi prehrani in/ali novi tehnologiji in s tem zmanjšuje njihovo kakovost življenja?
- Kako se lahko spričo omejevanja socialnih in zdravstvenih storitev zagotovi predvsem kakovost življenja tistih starih ljudi, katerih psihični in socialni obstoj ogrožajo revščina, kronične bolezni, nizka izobrazba, nezadostno poznavanje jezikov ali drugi manjkajoči viri?
- V kakšnih pogojih živijo osebe, ki ne morejo (več) z lastnimi močmi vzdrževati samostojnega načina življenja? Kakšna pravila veljajo za te osebe v evropskih državah članicah in kateri ukrepi so potrebni za varovanje njihovih interesov?
- Kakšni so življenjski pogoji starejših ljudi v domovih za ostarele / institucijah? Kakšne oblike zastopanj interesov obstajajo zanje?

— Kakšni so pogoji za preprečevanje, oskrbo in nego bolnikov z Alzheimerjevo boleznijo in bolnikov z drugimi demenčnimi obolenji v evropskih državah članicah? Kakšne možnosti in izkušnje so na voljo glede različnih oblik nastanitve?

4.3.3 Samostojnost, odločanje o sebi in socialna integracija so pomembni osebni in družbeno politični cilji. Uresničevanje teh ciljev je v visoki in predvsem zelo visoki starosti ogroženo zaradi več razlogov. Na eni strani z višjo starostjo narašča tveganje zdravstvenih omejitev. Neugodni pogoji okolja in manjkajoči ekonomski viri v tem primeru otežujejo ohranjanje samostojnosti in socialne udeležbe. Ravno tako lahko družbene norme in predstave kot so na primer diskriminatorne predstave o starih ljudeh učinkujejo kot pregrade in vodijo do izključevanja iz pomembnih družbenih področij. Vendar tej negativni sliki starosti nasprotuje dejstvo, da pretežna večina starih ljudi lahko mnogo let svojega življenja živi samostojno in v svoji odgovornosti. Poleg tega veliko prispevajo k družini in družbi z medgeneracijsko (socialno in finančno) podporo in častnim delom v političnih, sindikalnih in cerkvenih gremijih.

4.3.4 Tudi spričo mnogih neugodnih zunanjih okoliščin in zdravstvenih omejitev stari ljudje razpolagajo z visoko mero psiholoških sposobnosti za premagovanje takih težav. To notranje ravnovesje pa je ogroženo, če se težave kopičijo.

— Kdaj in na kakšen način so potrebni ukrepi, da se prepreči preobremenjenost starejših in se jih na mesto tega podpre pri premagovanju kritičnih življenjskih situacij?

— Kakšni ukrepi so potrebni za zadovoljitev dimenzij, ki presežajo bazalne osnovne potrebe, kot je psihološka potreba po varnosti, po družinskih in drugih medčloveških odnosih in socialni integraciji?

4.3.5 Velika večina starajočih ljudi lahko približno 20 do 30 let obsegajočo življenjsko dobo starost doživi razmeroma zdravo in aktivno. Zaradi zgodovinske novosti pa je doslej šele malo zgledov za oblikovanje te faze. O področjih, na katerih so starejši danes dejavni in nudijo pomemben družbeni, socialni in gospodarski prispevek – med drugim s plačanim in/ali častnim delom v političnih, sindikalnih in cerkvenih organizacijah, pri podpori, izobraževanju in vzgoji mlajših itd. – danes skorajda ni zanesljivih in evropsko primerljivih števil.

— Kaj se lahko naredi na področju del in nalog, ponudbe dodatnega izobraževanja, oblik udeležbe in možnosti srečevanja, ki prispevajo k temu, da se pozitivne potenciale teh življenjskih let izkoristi smiselno za posameznika in produktivno za družbo?

— V kakšni meri se razlikujejo interesi, izkušnje, potrebe in sposobnosti starejših moških in žensk? Na kakšen način se lahko in se mora upoštevati te razlike?

— Kako se lahko starejši na najrazličnejših nacionalnih in evropskih ravneh neposredno ali posredno, preko organizacij, ki jih zastopajo, udeležijo procesov odločanja, tako da se bo dejansko uresničil 25. člen Pogodbe iz Nice?

— Kakšna je potreba po medregionalni in čezmejni mobilnosti starejših, zlasti tudi starejših priseljencev in priseljenk in kako je možno olajšati uresničitev potreb, ki so s tem povezane (podobno kot pri delojemalcih)?

4.3.6 O staranju prebivalstva se pretežno razpravlja kot o problemu, obremenitvi in z vidika rastočih socialnih in zdravstvenih stroškov. Vendar pa so na drugi strani tudi pozitivni vidiki, o katerih se skorajda ne razmišlja in o katerih je na razpolago le malo informacij. Sem spada na primer dejstvo, da stari ljudje ne obremenjujejo več trga delovne sile, a kot potrošniki še naprej prispevajo h gospodarskemu razvoju.

— Kako se razlikujejo dohodkovne in potrošniške strukture in potrošniške potrebe starejših in mlajši ljudi?

— Kakšne spremembe potrošniškega vedenja lahko pričakujemo glede naslednjih generacij?

— Na katerih področjih obstaja poseben inovacijski potencial, da bi se v prihodnosti bolje upoštevalo specifične potrebe starejših ljudi?

— Glej tudi poglavji 4.1.1 in 4.2.1

4.3.7 Zaradi aktualnih razprav o težavah zdravstvene oskrbe, financiranju pokojnin in – v nekaterih državah – evtanaziji se veliko starih ljudi trenutno počuti bolj kot obremenitev in ne kot cenjeni člani družbe.

— Kako se lahko umske in materialne prispevke, ki jih stari ljudje prispevajo na najrazličnejših družbenih področjih, napravi bolj vidne in bolj ceni?

- Kakšne družbeno politične ukrepe je treba izvesti, da starejši ne bodo imeli več razloga razmišljati, da so le še „stara breme“?
- Kako se lahko negativna mnenja o staranju splošno spremeni tako, da bo možna večja sprejemljivost starosti in pozitivna kultura staranja? Kako se lahko pri mladih zbudijo večje razumevanje za starejše in pospeši dialog tako znotraj kot med generacijami? (glej tudi 4.5.2).
- Kako se lahko doseže diferenciran prikaz starosti v medijih?
- Smrt in umiranje sta v glavnem tabu, vendar pa hkrati predstavljata pomemben gospodarski faktor. Kako se lahko prepreči čisto komercializacijo smrti in se namesto tega razvije etično odgovorno kulturo umiranja?
- Kaj bi bilo treba načeloma upoštevati pri posodabljanju stanovanj, da se omogoči čim daljše bivanje v lastnem stanovanju?
- Kakšni arhitekturni ali tehnični prilagoditveni ukrepi lahko pri specifičnih omejitvah (naglušnost, oslabljen vid, omejena gibljivost, demenca) prispevajo k ohranitvi samostojnosti?
- V kakšni obliki lahko predvsem inovativne zasnove na področju „inteligentnega bivanja“ prispevajo k daljšem samostojnem življenju in vodenju gospodinjstva?
- Kakšne pozitivne izkušnje v Evropi že obstajajo na tem področju? Kakšne nauke se lahko potegne iz tega?

4.4.3 Za večino ljudi je misel, da se morajo pri naraščajoči omejenosti sposobnosti preseliti v dom za ostarele, grozljiva.

4.4 Potreba po raziskovanju socialno prostorskega okolja

4.4.1 Socialno okolje starejših ljudi se bo v prihajajočih letih dramatično spremenilo: z nižjo stopnjo rodnosti, poznim ustvarjanjem družine, visokim številom ločitev se krči tradicionalna mreža družinskih odnosov. Hkrati lahko zaradi rastočega življenjskega pričakovanja vedno pogosteje živi do pet generacij ene družine istočasno („družina kot nebeška lestev“).

- Kakšen učinek imajo te spremembe na socialno integracijo in družbeno participacijo starih ljudi?
- Ali lahko naslednje generacije močneje posežejo po nedružinskih odnosih in ali so ti odnosi nosilni tudi v primeru potrebne podpore?
- Kateri socialno politični ukrepi in/ali organizacijske in tehnične inovacije lahko prispevajo k podpori družinskih in nedružinskih mrež, da bi na dolgi rok podprli njihovo zmožnost obremenitve?

4.4.2 Študije razporejanja časa in mobilnosti kažejo, da se z višanjem starosti vedno večji delež časa preživi v stanovanju in da se ustrezno zmanjšajo aktivnosti izven doma.

- Kako se lahko stanovanja – predvsem najemniška stanovanja v večjih starejših zgradbah, pa tudi enodružinske hiše čim bolj ugodno opremi tako, da lahko starejši ljudje tudi pri naraščajoči omejitvi telesnih, čutnih ali kognitivnih sposobnosti še naprej stanujejo samostojno in se jih po potrebi lahko neguje?

- Kakšne so privlačne in kljub temu plačljive alternative, če lastno stanovanje postane obremenitev in samostojen način življenja v njem ni več možen?
- Kakšne izkušnje obstajajo z novimi oblikami stanovanja kot na primer „stanovati pod nadzorom“ (nadzorovano stanovanje)? Kakšni okvirni pogoji vodijo do uspeha ali neuspeha takih in podobnih alternativ?

4.4.4 Tehnične naprave, sistemi in storitve so lahko v starosti velika pomoč za premagovanje problemov vsakdana. Vendar pogosto niso prilagojeni potrebam starejših. Naprave pa bi morale biti oblikovane po načelih „Design for All“ z možnostjo prilagajanja različnim skupinam potrošnikov. To pomeni, da je za zvišanje kakovosti izdelkov in storitev nujno potrebna vključenost bodočih uporabnic in uporabnikov v razvojni proces. Priporočljivo je posvetovanje in aktivna udeležba reprezentativnih evropskih organizacij seniorjev ter starejših samih, da se doseže trajno sodelovanje (socialni posluh) za dejanske potrebe starejših.

- Kaj morajo proizvajalci in oblikovalci vedeti o pristopu in metodi „Design for All“ in o sposobnostih, omejitvah, potrebah in mišljenju starejših ljudi, da lahko ustrezno prilagodijo tehnične izdelke in jih starejši lahko lažje sprejmejo in bolje izkoristijo? Kaj se spremeni s starostjo in kaj se morebiti spremeni z novimi generacijami starih ljudi?
- Kako se lahko spreminjajoče se sposobnosti in potrebe starejših močneje kot doslej vključi v oblikovanje „Mainstream“- tehnologij?

- Kako se lahko spreminjajoče se sposobnosti in potrebe starejših močneje kot doslej vključijo v oblikovanje „Mainstream“- tehnologij?
- Kateri politični ukrepi so primerni za večje sodelovanje industrije in gospodarstva pri uresničevanju cilja „Design for All“?

Poleg tega je treba natančno raziskati, kakšni tehnični pripomočki so dejansko potrebni in kakšni okvirni pogoji so potrebni, da lahko prispevajo h kakovosti življenja starejših ljudi:

- Na kakšen način lahko podpirajo starejše ljudi pri vsakodnevni potrebi? Na kakšen način lahko v primeru potrebe po negi ali demencialnih obolenj podpirajo tako formalno kot tudi neformalno negovalno osebje in storitve?
- Kakšne etične vidike je treba pri tem upoštevati (na primer pri zmedenih osebah), da se izključi kršenje zasebnosti na primer s tehničnim nadzorovanjem?
- Kakšne inovativne možnosti nudijo nove tehnologije in kakšne učinke ima njihova dolgoročna uporaba? Kateri socialni spremljevalni ukrepi so potrebni, za zvišanje kakovosti življenja in družbeno participacijo starejših ljudi in za preprečitev socialne izolacije in zapostavljanja?

4.4.5 Kot je znano, fizično, socialno in kulturno udejstvovanje prispeva k zdravemu in zadovoljivemu staranju. Vendar ovire v naravnem in/ali zgrajenem okolju ali manjkajoča prometna sredstva pogosto ovirajo dostop do ustreznih ustanov. Problemi so v glavnem znani, ⁽¹⁾ a pogosto ne pride do uresničevanja.

- Katere ukrepe bi se lahko in bi se moralo izvesti na področju socialnega, mestnega in prometnega načrtovanja s posebno nujnostjo, da bi stanovanjsko okolje, cestni prostor, prometna sredstva, storitvene ustanove itd. ustrezali zahtevam rastočega števila starejših prebivalcev in bi jih podpirala pri njihovi samostojnosti?
- Na kakšen način lahko posebej kakovost stanovanjskega okolja – na primer s srečanji in ustreznimi prometnimi sredstvi – prispeva k socialni integraciji starejših ljudi?
- V katerih državah in na katerih področjih že obstajajo pozitivne izkušnje in kako se jih lahko prenese na druge države in druga področja?

⁽¹⁾ Evropska konferenca ministrov za promet (ECMT). (2002). Transport in staranje prebivalstva. Paris Cedex: OECD objava.

4.4.6 Pogosto individualno manjkajoča socialna in finančna sredstva in/ali omejitev fizične ali čutne sposobnosti preprečujejo dostop do in udeleževanje pri aktivnostih izven hiše. Ravno za te ljudi – pogosto gre za stare ženske, ki živijo same – pa bi bila udeležba pri socialnih in kulturnih aktivnostih izjemno pomembna, da ne pride do osamitve.

- Kateri socialno politični ukrepi in/ ali organizacijske in tehnične inovacije lahko podprejo sodelovanje ubožnih starih ljudi v skupnosti?

4.5 Potreba po raziskovanju glede na vseživljensko učenje

4.5.1 V družbi s hitrimi socialnimi, kulturnimi in tehničnimi spremembami je učenje skozi vse življenje vedno bolj pomembno. To zadeva predvsem starejše delojemalce in delojemalke, katerih prej pridobljeno znanje ne zadostuje več za sodobne zahteve delovnega mesta. Cilj, ustvariti Evropski prostor učenja skozi vse življenje, je bil poudarjen že pri skupnem sporočilu GD izobraževanje in kultura ter GD zaposlovanje in socialne zadeve ter v resoluciji Sveta z dne 27. junija 2002. ⁽²⁾ Tudi glede tega še naprej obstaja nujna potreba po raziskovanju:

- Kakšen način dodatnega izobraževanja je vsebinsko in metodološko najbolj koristen za starejše delojemalke in delojemalke?

- Kako se lahko zagotovi, da bodo ustrezni ukrepi v enaki meri v korist vsem delojemalcem ne glede na starost in spol?

4.5.2 Nujnost učenja skozi vse življenje pa zadeva tudi ljudi, ki se niso več udeleženi v poklicnem življenju. Tudi oni morajo imeti možnost, da se razvijajo v osebno korist in v korist družbe.

- Kako se v družbi znanosti ustvarja in širi znanje?

- Kako se lahko učenje skozi vse življenje starejših ljudi bolje podpira ne glede na status njihove pridobitne dejavnosti? Kakšne možnosti udeležbe v izobraževalnih in informacijskih programih na poklicne ali kulturne teme že danes obstajajo v državah članicah in kakšne so izkušnje na primer s tretjimi univerzami ali s srečanji na različnih tematskih področjih?

⁽²⁾ KOM(2001) 678 končna verzija; Resolucija Sveta z dne 27. junija 2002 št. 2002/C 163/01, AB1 C 163 z dne 9.7.2002

- Ali obstaja povezava med vrsto prejšnje poklicne dejavnosti in kasnejšim dodatnim izobraževanjem? Ali se lahko iz izobraževalnih ukrepov v času aktivne pridobitne dejavnosti sklepa, kako se lahko pri starejših ljudeh ohrani voljo do učenja, izobraževanja in kulture?
 - Kako se lahko izboljša dostopnost do možnosti učenja tudi za doslej premalo zastopane skupine in zagotovi kulturno raznolikost?
 - Kakšno vlogo imajo lahko javno pravni mediji ter nove tehnologije in e-učenje pri ohranjanju družbene participacije, pri posredovanju znanja in informacij in pri osebnem izobraževanju v starosti?
 - Katere osnovne spretnosti so v starosti posebej pomembne? (glej tudi 4.6.1)
 - S kakšnimi osnovnimi znanji v zvezi s starostjo in staranjem bi morale na drugi strani razpolagati osebe in organizacije, ki imajo opravka s starejšimi ljudmi? In kakšne izobraževalne iniciative, ki bi pri mlajših prispevale k izboljšanju razumevanja starejših, so primerne? (glej tudi 4.3.7).
 - Na kakšen način se lahko preveri uresničevanje nekoč sprejetih sklepov in posreduje pozitivne izkušnje?
- beno-estetsko udejstvovanje ali zdravo prehrano, da jih bodo koristili?
- Kateri nadaljnji ukrepi lahko prispevajo k ohranitvi fizičnih, čutnih, kognitivnih in socialnih sposobnosti?
 - Potreba po raziskovanju obstaja predvsem na področju epidemiologije in etiologije s starostjo pogojenih bolezni, da bi se izboljšalo možnosti preventive (npr. glede obolenj za Alzheimerjevo boleznijo, za preprečevanje padcev, ki lahko vodijo do poškodb kolkov).
 - Nujna potreba po raziskovanju se pojavlja tudi v povezavi s preventivnimi ukrepi in ohranjanjem zdravja na področju dela (glej tudi 4.2.1)
 - Poleg tega obstaja potreba po raziskovanju glede možnosti zdravljenja starih ljudi, in sicer tako kar se tiče splošnih obolenj s karakteristikami, specifičnimi za starost kot tudi obolenj, ki so specifična za starost. V ta namen pogosto manjkajo terapevtske osnove, ker se klinični poskusi in preizkusi zdravil v večji meri izvajajo le pri mlajših odraslih osebah. Zdravstveno stanje starejših ni primerljivo, saj pogostokrat ne trpijo zaradi specifične bolezni, temveč lahko hkrati v večih funkcijah nastopijo težje ali lažje okvare

4.6 Potreba po raziskovanju glede ohranjanja zdravja in potrebe po negi

4.6.1 Kot posebej daljnosežno posledico demografskih sprememb se smatra stroškovno obremenitev socialnih in zdravstvenih sistemov zaradi hitro rastočega števila ljudi visoke starosti. V naslednjih 15 letih se pričakuje porast števila oseb, starih osemdeset let, za 50 % na 20 milijonov širom Evrope. ⁽¹⁾ Število oseb, starih sto let, ob tem raste eksponentno. ⁽²⁾ Zato ima osrednji pomen tudi raziskovalno delo posebej glede preventive ter glede ohranjanja in vzpostavljanja funkcionalnosti in samostojnosti v starosti.

- Kako določeni življenjski slogi dolgoročno vplivajo na zdravstveno stanje na splošno in na posamezne bolezni? Kako se lahko podpira zdrave načine vedenja?
- Na kakšen način je treba starejšim ljudem približati ukrepe in ponudbo za ohranjanje zdravja ko npr. športno, glas-

— Glej tudi 4.6.3.

4.6.2 Zaradi naraščajočega deleža ljudi visoke starosti se v prihodnjih letih pričakuje znatna potreba po negi povezana z naraščajočo stroškovno obremenitvijo zasebnih in javnih proračunov. Tudi v zvezi s tem obstaja raznolika potreba po raziskovanju:

- Kako se lahko in mora izboljšati kvalifikacije in delovne pogoje za negovalno osebje, da bo poklic negovalca postal trajno privlačen?
- Kakšni zunanji in osebni predpogoji morajo biti dani, da se odnos med osebo, ki neguje in tisto, ki potrebuje nego, razvije zadovoljivo za vse udeležence?
- Kako se lahko ponudbe nege bolje prilagodi potrebam in zahtevam starih ljudi, ki potrebujejo nego in kako se lahko nego na domu podpre bolj kot doslej?

⁽¹⁾ EUROSTAT (2002). Socialno stanje v Evropski uniji 2002. Luksemburg: Urad za uradne objave Evropskih skupnosti.

⁽²⁾ Glej Robine, J.M. & Vaupel, J. (2001). Emergence of supercentenarians in low mortality countries. *The Gerontologist*, 41 (special issue II), 212.

- Na kakšen način lahko tehnične rešitve pripomorejo k razbremenitvi sorodnikov, ki negujejo, in strokovnega negovalnega osebja, ne da bi okrnili integriteto in dostojanstvo osebe, ki potrebuje nego?
- Kakšna gospodarska podpora in družbeno priznanje sta potrebna za razbremenitev svojcev, ki negujejo in strokovnega negovalnega osebja? Kako bi lahko zlasti svojce, ki negujejo podprli tudi pri njihovem lastnem pokojninskem zavarovanju?
- Kako se lahko nego, terapijo proti bolečinam in lajšanje umiranja oblikuje tako, da se življenje dostojanstveno bliža koncu?

4.6.3 V Evropi na področju nege ne obstajajo vsebinsko usklajene definicije pojmov (kot npr. za „ne odločiti o sebi“, za „nega na domu“ itd.), ne obstajajo enotne strukture pri različnih službah in ni smernic o kvalifikaciji osebja.

- Kateri ukrepi lahko vodijo do enotne jezikovne ureditve in s tem do večje preglednosti na področju nege?
- Kakšno programsko, tehnično, geriatrično in socialno psihološko vedenje in znanje je zeleno širom Evrope za kvalifikacijo medicinskih storitev in negovalnega osebja?

4.7 Potreba po raziskovanju glede novih tehnologij

4.7.1 Hitra in napredna tehnizacija, zlasti uporaba novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij (I+K), vpliva na vsa prej omenjena področja (4.1 do 4.6). Na področju dela na primer te tehnologije pogostokrat služijo kot podlaga za izključevanje starejših delojemalcev in delojemalk. Po drugi strani pa so raziskave pokazale, da ustrezno prilagajanje lahko celo podpre njihove zmogljivosti. Zato je treba ta vidik vključiti v raziskovanje na vseh področjih. Upoštevati je treba zlasti etične vidike ter vprašanje vključevanja starejših, ki lahko ali ki želijo uporabljati tehnične novosti.

4.8 Obdelava, povezovanje in dopolnjevanje obstoječega fonda znanja

4.8.1. Obstaja že raznolik fond znanja iz nacionalno in evropsko podprtega raziskovalnega dela. Vendar pa se to znanje večinoma nanaša na posamezne vidike in je bilo pridobljeno iz zornega kota posameznih disciplin. Je široko razširjeno in pogosto na razpologo le v posameznem nacionalnem jeziku.

Rezultati raziskav zaradi različnih vzorcev in instrumentov pogosto niso združljivi z rezultati drugih študij.

- Pridobitev bi bila, če bi se te fonde znanja obdelalo tako, da bi se jih dalo med seboj povezati, sistematsko primerjati in ovrednotiti in končno omogočiti njihovo splošno dostopnost.
- Nadaljnji koraki bi bili izvedba sekundarnih analiz tako obdelane snovi ter uskladitev raziskovalnih metod in instrumentov za nadaljnjo skupno in interdisciplinarno raziskovalno delo. Kot podporni ukrep za to vrsto ustvarjanja, integracije in nadaljevanje znanja se ponujajo na novo ustvarjeni instrumenti 6. okvirnega programa raziskovanja „Centres of Excellence“ in „Networks of Excellence“. ⁽¹⁾

— Zaželen bi bil tudi enoten način obravnavanja in zajemanje indikatorjev kakovosti življenja starih ljudi v evropskih državah ter njihovo dolgoročno opazovanje in evidentiranje v evropski podatkovni banki. Pri tem je nujno potrebna diferenciacija po spolu, različnih starostnih in dohodkovnih skupinah ter regijah, ker doslej uporabljeni indikatorji za ugotavljanje življenjskih pogojev starejših ne zadoščajo. Potrebni so nadaljnji indikatorji, ki vključujejo informacije o zdravstvenem stanju in prizadetosti, sistemih oskrbovanja in potrebah, ki so značilne za posamezne države. Treba je preveriti možnost sodelovanja z organizacijo EUROSTAT.

— Statistične in druge relevantne fonde znanj, ki pogosto obstajajo tako na nacionalni kot na evropski ravni, je treba nujno združiti in integrirati. Tudi rezultati raziskav različnih področji 5. in 6. okvirnega programa raziskovanja zahtevajo integrativen način obravnavanja, da bi lahko iz tega izpeljali sklepe, ki so pomembni za prakso in politiko. Čimprejšnja širitev na ta način integriranega in obdelanega znanja je nujnost.

— Da ne bi raziskav in politike delali le za, temveč z starejšimi ljudmi, bi morali organizacije seniorjev bolj kot doslej vključiti v bodoče projekte.

5. Cilji in zahteve

5.1 S pričujočim iniciativnim poročilom utemeljujemo zahtevo, da bi se vodilno akcijo k tematskemu področju „Demografske spremembe – kakovost življenja v starosti in potreba po tehnologiji“ vključilo v 7. okvirni program raziskav.

⁽¹⁾ Glej „Mnenje Ekonomsko-socialnega odbora k 'Sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – V smeri evropskega raziskovalnega prostora“, Abl. C 204 z dne 18.7.200

5.2 Cilj je, s podporo multi- in interdisciplinarnih ter socialno participialnih raziskav staranja k širokem tematskem spektru:

- a) ustvariti znanstveno osnovo, ki je potrebna za politično načrtovanje in ukrepanje, da bi se inovativno, socialno pravično in stroškovno učinkovito obvladalo posledice starostnih strukturnih sprememb v Evropi, in
- b) zagotoviti osnove in instrumente, ki so potrebni, da se doseže primernejši pogled na staranje in njegovo priznanje v družbi.

5.3 Prikazana področja raziskovanja in značilna vprašanja bi morala pokazati, kako tesno so med seboj povezani biološki, psihološki, socialni, kulturni, tehnološki, ekonomski in strukturni vidiki, ko gre za staranje in starost. Hkrati staranje vedno poteka v konkretnem prostorskem in družbenem kontekstu. Ta kontekst je v Evropi zaznamovan z močnimi geografskimi, kulturnimi in socialno strukturnimi nasprotji tako med posameznimi državami kot tudi znotraj njih. Tako zaradi multidimensionalnosti procesa staranja kot tudi zaradi različnih pogojev pa sta multi- in interdisciplinarnost raziskovanja staranja nujno potrebna. Poleg tega je potrebna dolgoročna perspektiva raziskovanja, da se lahko procese spreminjanja zajame in ustrezno vključi. ⁽¹⁾

5.4 Le tako široko in dolgoročno zastavljeno raziskovanje lahko zagotovi utemeljene podlage za načrtovanje in odločanje, ki so spričo sprememb starostne strukture prebivalstva potrebne na najrazličnejših družbenih področjih in na vseh ravneh odločanja. Staranje ni vprašanje, ki bi se ga reševalo le biološko-medicinsko in tehnično-ekonomsko, temveč je naloga, ki jo je treba izpolnjevati družbeno, socialno in kulturno.

5.5 Poleg navedenih raziskovalnih aktivnosti odbor zahteva naslednje spremljajoče ukrepe:

- Razprava na temo „Demografske spremembe – kakovost življenja v starosti“ v EESO, med drugim z namenom da se predlaga izvedljiva raziskava glede ustrezne agencije in po potrebi drugih nujnih pobud.

- Ustanovitev skupne pro-aktivne in daljnovidne agencije (European Observatory) za zajemanje kazalcev kakovosti življenja starih ljudi v evropskih državah ter njihovo dolgoročno opazovanje in evidentiranje v evropski podatkovni banki; za pripravo tovrstnih empirično utemeljenih napovedi; za združevanje in posredovanje znanja in izpeljavo sklepov, pomembnih za prakso in politiko.

- Organizacijo delovnih skupin in konferenc za zvišanje znanja o demografskih spremembah in nujnosti preventivnih in spremljevalnih ukrepov; za močnejše zavedanje o pozitivnem potencialu starosti in delovanje proti diskriminaciji starejših; za seznanitev čim širše javnosti z rezultati raziskav; in za pospeševanje izmenjave med „starimi“ in „novimi“ državami članicami.

- Nadaljnje spremljanje tematike z „Odprto metodo koordinacije“. Spričo kompleksnosti in daljnosežnosti staranja prebivalstva in različnih priložnosti in izzivov, ki so povezani s tem, odbor smatra to metodo kot primerno, da se da pobudo za izmenjavo izkušenj, medevropske primerjave ter medsebojno učenje,

- da se krepí dialog med zastopniki organizirane civilne družbe in pristojnimi generalnimi direktijami Komisije, ⁽²⁾

- da se opredeli skupne cilje,

- da se preveri uresničevanje 2. Svetovnega načrta staranja (sprejetega aprila 2002 v Madridu) ter UNECE implementacijske strategija, (sprejete z Berlinsko izjavo ministrov septembra 2002), in

- da se ustvari prostor skupnih predstav o vrednotah glede starajoče se družbe.

5.6 Konec koncev je cilj, ustvariti ŽIVLJENJA VREDNO ŽIVLJENJE IN STARANJE V EVROPI ne le trenutno starih in zelo starih ljudi, temveč tudi sledečih generacij starih in mladih ljudi.

Bruselj, 15. september 2004.

Predsednik

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ Glej ponovno mnenja EESO Ul. C 95 z dne 23.04.2003 (KOM(2002) 565 končna verzija).

⁽²⁾ Sporočilo Komisije KOM(2002) 277 končno.